

TRE LÄNDER I DET ÖSTLIGA PARTNERSKAPET I SYDKAUKASIEN

EU:s politik för det östliga partnerskapet antogs 2009 och omfattar sex före detta sovjetiska delstater: Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland. Partnerskapet inrättades för att stödja politiska, sociala och ekonomiska reformsträvanden i dessa länder i syfte att stärka demokratisering och goda styrelseformer, energitrygghet, miljöskydd och ekonomisk och social utveckling. Alla medlemmarna (utom Vitryssland vars medlemskap dragits in) ingår i den parlamentariska församlingen Euronest.

Europaparlamentet har en delegation för förbindelserna med Sydkaukasien som följer arbetet i den parlamentariska associeringskommittén EU–Georgien, den parlamentariska partnerskapskommittén EU–Armenien och den parlamentariska samarbetskommittén EU–Azerbajdzjan, och övervakar det arbete som utförs av EU:s särskilda representant för Sydkaukasien och krisen i Georgien (EUSR).

GEORGIEN

Vid Georgiens presidentval 2018 och parlamentsval 2016 vann den koalitionen Georgiska drömmen (GD), och därmed bekräftades landets euro-atlantiska inriktning. Associeringsavtalet mellan EU och Georgien, inklusive ett djupgående och omfattande frihandelsavtal, trädde i kraft i juli 2016. Georgien har gjort stora insatser för att anpassa sin lagstiftning till EU-nivå, vilket bland annat lett till upphävande av viseringskrav för kortare vistelser i Schengenområdet från och med mars 2017. EU är Georgiens främsta handelspartner och står för cirka 27 % av landets totala handel (2018). EU:s ekonomiska stöd är inriktat på ekonomisk utveckling, god samhällsstyrning, rörlighet för människor och utbildning. Inom ramen för det europeiska grannskapsinstrumentet beräknas stödet för perioden 2017–2020 uppgå till mellan 371 och 453 miljoner euro.

Georgiens demokrati präglas fortfarande av omfattande polarisering i politiken (vilket även återspeglas i medielandskapet), med ihållande spänningar mellan regeringskoalitionen och oppositionen, samtidigt som det regelbundet kommer uppgifter om selektiv rättvisa och politiskt motiverade antikorrupcionskampanjer. Denna polarisering tillspetsades ytterligare genom den konstitutionella reformprocessen 2017–2018. Denna process har ändå lett till att utvecklingen av Georgiens politiska system mot ett parlamentariskt system med fullständig proportionell representation från och med 2024 förverkligats, och detta har bedömts i positiva ordalag av både Europarådets Venedigkommission och EU.

Ryssland fortsätter sakta men säkert sin annektering av Sydossetien och Abchazien, och inför detta har den georgiska befolkningen ställt sitt hopp till närmare förbindelser med EU och Nato. EU har betonat vikten av en fredlig lösning på dödläget i regionerna Sydossetien och Abchazien, samtidigt som Georgiens territoriella integritet respekteras. EU ger sitt stöd till konfliktlösningsarbetet via EUSR, EU:s övervakningsuppdrag och EU-instrumentet som bidrar till stabilitet och fred, som komplement till de internationella Genèveförhandlingarna. Den årliga strategiska säkerhetsdialogen mellan EU och Georgien är ett tecken på förtroende i förbindelserna mellan de båda parterna. Georgien har också lämnat betydande bidrag till flera av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitiska insatser (GSFP), på basis av ett ramavtal för Georgiens deltagande, vilket trädde i kraft 2014.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

Det åttonde mötet i den parlamentariska associeringskommittén EU–Georgien hölls i mars 2019. Vid mötet antogs en slutlig förklaring och rekommendationer, där man lyfte fram framstegen i fråga om harmonisering och pågående reformer, samtidigt som man efterlyste ytterligare insatser på områden som bland annat rättsväsendets oberoende och effektivitet, arbetsrätt och icke-diskriminering. I texten upprepas också Europaparlamentets stöd till Georgiens självständighet, suveränitet och territoriella integritet inom landets internationellt erkända gränser. I sin [resolution](#) från november 2018 om genomförandet av associeringsavtalet välkomnade parlamentet ”det fortsatta reformspåret och de framsteg som gjorts” vid genomförandet av associeringsavtalet och det djupgående och omfattande frihandelsområdet.

B. Valövervakning

Georgien har tagit emot delegationer från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter vid organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE/ODHIR). I dessa delegationer, som övervakar landets parlaments-, president- och lokalval, ingår även ledamöter av Europaparlamentet. Parlamentsvalet 2016 bedömdes som i stort sett demokratiskt och rättvist, trots vissa förfarandemässiga oegentligheter och uppgifter om trakasserier. GD-partiet vann och nådde den majoritet (75 % av ledamöterna) som krävs för att ändra konstitutionen. Presidentvalet 2018 fick kritik från OSSE och EU för missbruk av administrativa resurser, den kraftiga polariseringen av privata medier och negativa kampanjer.

ARMENIEN

Situationen för Armeniens förbindelser med EU är kluven, men tiden kan vara inne för en nystart. Armenien beslutade att ansluta sig till Eurasiska ekonomiska unionen (EAEU) med Vitryssland, Kazakstan och Ryssland strax innan denna union trädde i kraft den 1 januari 2015, och avslutade därmed förhandlingsprocessen om ett associeringsavtal med EU. Samtidigt inleddes även förhandlingarna om ett nytt avtal mellan EU och Armenien, som bygger på EU:s värden men är förenliga med Jerevans nya skyldigheter gentemot EAEU, i december 2015, och tack vare den pragmatism som båda sidor visade ledde förhandlingarna till ett omfattande och fördjupat partnerskapsavtal snabbt ingicks. Avtalet har tillämpats provisoriskt sedan juni 2018 i väntan på alla medlemsstaters ratificering.

Den politiska situationen i Armenien förändrades radikalt i maj 2018, när fredliga gatuprotester mot den av det republikanska partiet ledda regeringen ledde till att oppositionsledaren Nikol Pashinyan fick makten (sammetsrevolutionen). Det extra parlamentsvalet i december 2018 ledde till en jordskredsseger för den nya premiärministerns block, som fick över 70 % av rösterna, medan det republikanska partiet misslyckades med att nå tröskeln på 5 % för att komma in i parlamentet, vilket visar hur stor det folkliga stödet för en förändring var. Den nya regeringen står inför många utmaningar, särskilt när det gäller ekonomisk utveckling, och i sitt reformprogram när det gäller rättsstatsprincipen, öppenhet och kampen mot korruption. EU:s stöd till Armenien tillhandahålls huvudsakligen inom ramen för det europeiska granskingsinstrumentet, från vilket det preliminärt anslås mellan 144 miljoner euro och 176 miljoner euro för perioden 2017–2020.

Armenien har varit inblandat i en utdragen konflikt med Azerbajdzjan om status för regionen Nagorno-Karabach i över 30 år. Under det fyra dagar långa kriget i april 2016 upplevde man de största spänningarna sedan 1994. Relationerna med Turkiet är reserverade, eftersom Turkiet endast går med på att öppna sin gräns mot Armenien på nytt om framsteg görs i arbetet med att lösa konflikten om Nagorno-Karabach. EU har välkomnat den senaste tidens diskussioner mellan Azerbajdzjans och Armeniens presidenter och utrikesministrar och införandet av åtgärder för att minska spänningarna längs gränsen mellan Armenien och Azerbajdzjan och den så kallade kontaktlinjen mellan Karabach och Azerbajdzjan.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

Europaparlamentet gav i juli 2018 sitt samtycke till det omfattande och fördjupade partnerskapsavtalet med en åtföljande [resolution](#), i vilken man även lovordade Armeniens folk för det fredliga maktöverlämnandet. I enlighet med partnerskapsavtalet har den parlamentariska samarbetskommittén omvandlats till en parlamentarisk partnerskapskommitté. Det första konstituerande mötet ägde rum i oktober 2018. Det gemensamma uttalandet från detta möte fokuserade särskilt på genomförandet av det omfattande och fördjupade partnerskapsavtalet, demokrati, rättsstatsprincipen och god samhällsstyrning samt regionala säkerhetsutmaningar. I april 2015 antog Europaparlamentet en [resolution](#) om hundraårsminnet av det armeniska folkmordet.

B. Valövervakning

Armenien har vid flera tillfällen tagit emot ledamöter av Europaparlamentet – som en del av valövervakningsuppdragen med OSSE-ODIHR – inklusive under det extra parlamentsvalet 2018. Valorganisationen i Armenien har avsevärt förbättrats. Valet 2018 bedömdes positivt, såsom välorganiserat och med minimala oegentligheter, och Europaparlamentets delegation [noterade](#) en betydande minskning av oegentligheter i samband med valet.

AZERBAJDZJAN

Förhandlingarna om ett mer omfattande avtal mellan EU och Azerbajdzjan inleddes i februari 2017. Det nya avtalet kommer att omfatta politiska frågor, handel, energi och andra specifika frågor, inbegripet villkor för eventuell viseringsfrihet i framtiden. Det är tänkt att innehålla bestämmelser om den gemensamma

säkerhets- och försvarspolitik och andra frågor, inbegripet robusta bestämmelser om demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter. EU är Azerbajdzjans viktigaste handelspartner och står för mer än 40 % av landets totala handel (2018), främst på grund av oljeexporten till EU. Azerbajdzjans energiexport till EU kommer sannolikt att öka ytterligare efter slutförandet av projektet med den södra gaskorridoren, som syftar till att leda gas från Kaspiska havet till Europa.

Azerbajdzjan ligger på 149:e plats av 167 länder i Economist Intelligence Units demokratiindex för 2018 och klassificeras som "icke fritt" i Freedom in the Worlds rapport från 2018. President İlham Aliyev, som för närvarande är inne på sin fjärde mandatperiod, efterträdde sin far, Heydar Aliyev, 2003. 2016 ändrades konstitutionen, bland annat för att förlänga presidentens mandatperiod från fem till sju år och för att inrätta tjänsten som förste vice president. År 2017 tillsatte presidenten sin fru på denna tjänst.

Azerbajdzjan har varit inblandat i en utdragen konflikt med Armenien om status för regionen Nagorno-Karabach i över 30 år. Under det fyra dagar långa kriget i april 2016 upplevde man de största spänningarna sedan 1994. EU ger sitt fulla stöd till de ansträngningar som görs av ordförandena för OSSE:s Minskgrupp och till deras grundprinciper från 2009, som syftar till en fredlig lösning av konflikten.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

Europaparlamentet har upprepade gånger uttryckt oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i Azerbajdzjan. I en [resolution](#) från 2015 uppmanade parlamentet de azerbajdzjanska myndigheterna att omedelbart upphöra med sina tillslag mot det civila samhället och arbetet för de mänskliga rättigheterna. Den fängslade aktivisten Leyla Yunus frigavs 2015 efter en intensiv lobbyverksamhet från Europaparlamentets sida samt humanitärt och hälsorelaterat stöd. I en [resolution](#) från 2017 fördömde parlamentet bortförandet och frihetsberövandet av den azerbajdzjanska journalisten Afgan Mukhtarli och uttryckte oro över mediesituationen i Azerbajdzjan. I januari 2019 antog parlamentet [en resolution](#) med krav på omedelbar frigivning av Mehman Hüseynov, en bloggare mot korruption, och av andra politiska fångar. Mehman Hüseynov benådades i mars 2019 tillsammans med flera andra bloggare, journalister och företrädare för politiska partier och icke-statliga organisationer.

De officiella interparlamentariska förbindelserna återupptogs 2016 efter en fyraårig paus. Det 15:e mötet i den parlamentariska samsarbetskommittén EU–Azerbajdzjan hölls i Baku i maj 2018 och avslutades med en gemensam förklaring där man särskilt betonade potentialen för närmare ekonomiska förbindelser genom inledandet av förhandlingar om ett nytt avtal, betydelsen av den sydliga gaskorridoren, vikten av att det görs framsteg på området för mänskliga rättigheter, friheter, demokrati och rättsstatlighet och behovet av att så snart som möjligt finna en fredlig och varaktig lösning på Nagorno-Karabach-konflikten. I juli 2018 antog parlamentet en resolution om förhandlingarna om det nya bilaterala avtalet, i vilket parlamentet betonade att ett villkor för fördjupade förbindelser var att Azerbajdzjan upprätthåller och respekterar de grundläggande värdena och principerna demokrati, rättsstatsprincipen,

god samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

B. Valövervakning

Azerbajdzjan har tagit emot ledamöter av Europaparlamentet som en del av valövervakningsuppdragen med OSSE-ODIHR. Med tanke på att alla de val i landet som övervakats av dessa uppdrag inte ansetts uppfylla internationella krav, och att rekommendationer fortfarande måste genomföras, beslutade parlamentet att inte sända valobservatörer till parlamentsvalet 2015 eller presidentvalet 2018. Inom ramen för ODHIR:s valövervakningsuppdrag i samband med presidentvalet 2018 konstaterades det att valen ”ägde rum inom ramen för en restriktiv politisk miljö och inom en rättslig ram som begränsar de grundläggande rättigheter och friheter som är nödvändiga förutsättningar för ett verkligt demokratiskt val”.

Michal Jiráček
04/2019

